

ZPUSOBY OCEŇOVÁNÍ V ČR

Východiska :

- Zvolený způsob oceňování ovlivňuje velikost individuálních aktiv a dluhů podniku a tím i celková suma aktiv a celkovou sumu dluhů. V návaznosti na výši těchto veličin je ovlivněna i velikost vlastního kapitálu a odvozeně pak výše nákladů a výnosů (hospodářského výsledku).
- Zvolený způsob oceňování má tedy zcela zásadní vliv na kvalitu a úroveň celkové finanční analýzy činnosti podniku. Jinak řečeno, bez důkladného zvládnutí problematiky oceňování v účetnictví nelze opravu dobrou finanční analýzu podniku provádět, vyvozovat z ní správné závěry o skutečné výkonnosti podniku a o tom, zda za dané účetní období došlo k růstu či poklesu hodnoty podniku z hlediska vlastníků.
- Oceňování představuje složitý problém, zejména v podmínkách vyspělého tržního hospodářství, kde na jeho řešení působí rozhodujícím způsobem tyto dva faktory :
  - a) běžná změna tržní ceny majetku v důsledku vývoje nabídky a poptávky na příslušných trzích (v některých případech např. u obchodovatelných CP velmi často, třeba i denně) a jejich obtížná prokazatelnost
  - b) změna kupní síly peněžní jednotky

Platná právní úprava

Účetní jednotky oceňují majetek a závazky :

a) k okamžiku uskutečnění účetního případu podle následujících pravidel:

- hmotný majetek kromě zásob, s výjimkou hmotného majetku vytvořeného vlastní činností *pořizovacími cenami*,
- hmotný majetek kromě zásob vytvořený vlastní činností *vlastními náklady*,
- zásoby, s výjimkou zásob vytvořených vlastní činností *pořizovacími cenami*,
- zásoby vytvořené vlastní činností *vlastními náklady*,
- peněžní prostředky a ceniny jejich *jmenovitými hodnotami*,
- podíly, cenné papíry a deriváty *pořizovacími cenami*,
- pohledávky při vzniku *jmenovitou hodnotou*; při nabytí za úplatu nebo vkladem *pořizovací cenou*; závazky při vzniku *jmenovitou hodnotou*, při převzetí *pořizovací cenou*,

- **nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastní činností vlastními náklady,**
- **majetek v případech bezúplatného nabytí, anebo majetek v případech, kdy vlastní náklady na jeho vytvoření vlastní činností nelze zjistit nebo jsou tyto náklady vyšší než reprodukční pořizovací cena tohoto majetku, *reprodukční pořizovací cenou.***

b) ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje následujícími způsoby:

- **cenné papíry, s výjimkou cenných papírů držených do splatnosti, cenných papírů představujících účast s rozhodujícím nebo podstatným vlivem a cenných papírů emitovaných účetní jednotkou**

b) souhrn rizik, ztrát a znehodnocení, která se týkají majetku a závazků a jsou účetním jednotkám známy ke dni sestavení účetní závěrky

2. Majetek a závazky vyjádřený v cizí měně, se přepočítávají na českou měnu kursem stanoveným v kursovním lístku Centrální banky, a to v účetnictví ke dni uskutečnění účetního případu a v účetní závěrce ke dni jejího sestavení

- u pohledávek : “kurs devizy - nákup”
- u závazků, nákupu cenných papírů, majetkových účastí a u HIM a NIM : “kurs devizy - prodej”
- peněžní prostředky na bankovních účtech, pohledávky z úvěrů a závazky z vkladů u bank, případně poboček zahraničních bank : “kurs devizy - střed”
- peněžní prostředky v hotovosti, ceniny : “kurs valuty - střed”

Pozn. Opatření MF z roku 1995 stanoví, že při používání kursu při přepočtu majetku a závazků v cizí měně se používá směnný kurz devizového trhu vyhlášený ČNB, tento postup je platný od 16. 10. 1995.

Pozn. Použít může úč. jednotka kromě denních kurzů i kurzy pevné (které si sama stanovila v rámci pravidel) .

3. Závazné způsoby oceňování v účetních jednotkách

- **HIM kromě majetku vytvořeného vlastní činností se oceňuje v PC nebo reprodukčními pořizovacími cenami**

- HIM vytvořený vlastní činností se oceňuje vlastními náklady
- nakoupené zásoby - oceňování PC
- zásoby z vlastní činnosti - vlastní náklady
- peněžní prostředky + ceniny v nominální hodnotě
- cenné papíry a majetkové účasti se oceňují cenami pořízení
- pohledávky a závazky se oceňují jejich nominálními hodnotami
- NIM nakoupený - PC
- NIM vytvořený vlastní činností - vlastní náklady nebo reprodukční pořizovací cena

U stejného druhu zásob a cenných papírů se za způsob ocenění považuje i ocenění cenou zjištěnou

nebo váženým aritmetickým průměrem
 způsobem, kdy první cena pro ocenění přírůstku majetkového účtu se použije i jako první cena pro ocenění úbytku majetkového účtu (FIFO)

4.

POŘIZOVACÍ CENOU se rozumí cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související

REPRODUKČNÍ CENA = cena za kterou byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje

CENA POŘÍZENÍ = cena bez nákladů s jeho pořízením souvisejících

VLASTNÍ NÁKLADY

u zásob vytvořených vlastní činností = přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost, popřípadě i část nepřímých nákladů, která se vztahuje k výrobě nebo k jiné činnosti

VLASTNÍ NÁKLADY U HIM A NIM
opět přímé náklady i nepřímé náklady vztahující se k výrobě nebo jiné činnosti

!!! Zjistí-li se při inventarizaci zásob, že jejich prodejní cena snižená o náklady spojené s prodejem je nižší než cena použitá pro jejich ocenění v účetnictví - zásoby se ocení v závěrce touto nižší cenou tj. běžnými (čistými) realizačními cenami !!!

!!! Zjistí-li se u závazků, že částka závazků je vyšší než jejich výše v účetnictví, uvedou se závazky v účetní závěrce ve zvýšeném ocenění. !!!

Kritické poznámky k oceňování aktiv a dluhů v účetnictví ČR

1. Naše předpisy o účetnictví by měly v podniku umožnit, aby uplatnil – vedle principu historických cen – v širší míře i jiný princip oceňování, a to na bázi běžných reprodukčních cen (pro tzv. aktiva nepeněžní povahy). Jejich použití je podle současné úpravy jen zcela výjimečné (u předmětů zjištěných při inventarizaci, které dosud nebyly sledovány v účetnictví, u předmětů získaných v rámci smluv o finančním leasingu, v případě darovaného majetku a v některých dalších, v zásadě výjimečných případech). Účetní legislativa by tedy neměla bránit tomu, aby některé podniky přešly na účetní systém založený na oceňování na úrovni běžných reprodukčních cen.

Zároveň by ovšem bylo nutné jej doplnit o závazný postup při účtování rozdílů mezi oběma principy oceňování tak, jak to vyžadují nadnárodní účetní standardy (EU, IAS)

- 2. Pro oceňování dlouhodobých závazků by se měla poskytnout možnost používat nejen nominální hodnotu, ale i současnou (odúročenou) hodnotu budoucích peněžních výdajů, s úhradou závazků spojených.**
- 3. Chybí výslovné ustanovení o tom, zda (popř. i jakým způsobem) lze v účetnictví vyjádřit vliv změny kupní síly peněžní jednotky (vyjádřit vliv inflace).**
- 4. Úpravy oceňování aktiv lze provést jen směrem dolů, a to buď přímým odpisem dané položky (jde-li o její trvalé znehodnocení), anebo formou opravné položky (jde-li o znehodnocení dočasné povahy). Periodické přeceňování aktiv (např. nemovitostí či dalších složek hmotného investičního majetku) na úroveň současných cen (zpravidla vyšších cen) však přípustné není.**
- 5. Podrobnější úpravu by si vyžádalo oceňování cenných papírů a majetkových účastí. Cena pořízení používaná při jejich běžném účtování nemusí v účetních výkazech vyjadřovat reálný ekonomický prospěch.**

TRŽNÍ OCEŇOVÁNÍ PODNIKU

Důvody existence (teoretická východiska):

- v souvislosti s *tržním hospodářstvím* je potřebné stanovení tržní hodnoty podniku zejména *ve finančním hospodaření podniku v souvislosti s koupí (prodejem) podniku, při spojování podniků, poskytování úvěrů, rozhodování o sanacích a zániku podniku*

- *tržní hodnotou rozumíme odhad peněžní částky, kterou můžeme získat, prodáme-li na trhu nějaký majetek*

1. *na základě dobrovolného a legálního jednání*

2. *obě strany musí mít zájem*

3. *obě strany musí mít k dispozici všechny důležité informace*

4. *musí existovat přiměřená konkurence*

- podnik sám o sobě nemá žádnou objektivně danou hodnotu ⇒ nemůže tedy existovat ani *jediné správné ocenění, použitelné pro všechny účely*

- výše tržní hodnoty je založeno na určitém odhadu názorů příslušného trhu (jak trh hodnotí současný stav a výhledy podniku)

- individuální pohled konkrétního podnikatele (odraz individuálního názoru, vizi o budoucnosti)

Rozlišení oceňování

PRO POTŘEBY PODNIKATELSKÉ

PRO POTŘEBY STÁTNÍ

ADMINISTRATIVY (daňové

potřeby; k dědickým sporům apod.

- oceňování samotné může probíhat na základě dvou hledisek :

- **oceňování z pohledu podniku samotného “going concern”** - jde o ocenění podniku na základě znalostí, které máme k určitému datu, může zahrnovat i pohled do budoucnosti, ale na základě současného stavu

- oceňování z pohledu záměrů, které by měly být uskutečněny v budoucnosti (lze do ocenění zahrnout i zásadní změny, o kterých uvažuje případný vlastník)

Konkrétní podněty :

- ocenění v souvislosti s koupí a prodejem
- ocenění za účelem získání dalšího vlastního nebo cizího kapitálu
- ocenění při uvádění podniku a burzu
- ocenění majetkových účastí (spory)
- ocenění pro účely zdanění
- ocenění v rámci poskytování úvěrů

METODY OCEŇOVÁNÍ

1. metody založené na dosud vynaložených nákladech (substanční hodnota)
2. metody založené na oceňování výnosů podniku (diskontované CF)
3. určování tržní hodnoty na základě srovnání

ad 1) Výpočet substanční hodnoty

Každá složka aktiv je *individuálně určitým způsobem oceněna*. Součtem těchto hodnot pak získáme souhrnné ocenění aktiv podniku. Odpočteme-li všechny dluhy a závazky, dostáváme hodnotu vlastního kapitálu.

Použití ocenění majetku v účetnictví nelze, protože je zpravidla jiné než odpovídá tzv. reálné hodnotě majetku (tedy hodnotě majetku v okamžiku prodeje). Reálným oceněním rozumíme takové ocenění, které by odpovídalo aktuálním cenám, za něž by bylo možné tento majetek znovu pořídit. Odtud pojem substance (podstata). Zejména v případě akvizic má hodnota

substance jasný ekonomický význam. Řeší otázku, zda je výhodnější koupit již existující podnik nebo budovat nový.

POZOR !!! *Od reálného ocenění nutno odlišovat likvidační hodnotu. Jde o čistý prodejní výnos, který můžeme očekávat, prodáme-li jednotlivá aktiva podniku.*

Při oceňování podniku dochází ke zvýšení účetně vykazovaných hodnot řady aktiv. Zdrojem tohoto zvýšení jsou tiché rezervy. Tyto vznikají v důsledku :

- *růstu nákladů na znovupořízení v důsledku inflace,*
- *odpisů, které byly větší, než by odpovídalo skutečné ztrátě hodnoty,*
- *tvorba nákladů (REZERVY, OPRAVNÉ POLOŽKY) neodpovídající (převyšující) riziku, na které byly vytvořeny*
- *apod.*

Rovnice pro výpočet substanční hodnoty

souhrn majetkových hodnot potřebných k dalšímu podnikání v aktuálních cenách

+ výnos z prodeje majetku, který k dalšímu podnikání není třeba

---

= Substanční hodnota brutto

- Hodnota všech závazků a dluhů

= Substanční hodnota netto

Ve skutečnosti ukazuje Sn pouze to, kolik kapitálu je v podniku investováno. Je jí přisuzována pomocná funkce. Především může tvořit horní cenovou hranici v případě pokračování podniku. Bude-li kupní cena podniku větší než jeho substanční hodnota, představuje tento rozdíl goodwill:

- *zkušený management*
- *školený personál*

- dlouholetá obchodní spojení
- efektivní organizační struktura
- atraktivní výrobní prognóza
- efektivní odbytové kanály
- zvláště příhodné umístění ap.

ad 2) Technicky je výnosové oceňování založeno na investičním počtu.

Zejména je nutno ozřejmit tyto otázky :

- jak chápat a vypočítávat výnosy podniku
- jak určit hodnotu budoucích výnosů
- jak stanovit diskontní úrokovou sazbu
- jak promítnout do ocenění riziko

Schéma tvorby volného peněžního toku (free cash flow)

	Zisk před úroky a daněmi (EBIT)
-	Daně propočtené z EBIT
+	Odpisy
-	Výdaje na přízení HIM a NIM
-	Zvýšení pracovního kapitálu (+ snížení pracovního kapitálu)
<hr/>	
=	Peněžní toky k rozdělení

ad 3) srovnávat lze podniky ve stejném odvětví s řádově podobnou velikostí, zaměřením odbytovými cestami ap.